

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 252. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358561008/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Saa udhulet er her Personligheden, saa lidet vejer den i sin egen Haand, at den forekommer sig lige sand og usand paa ethvert Tidspunkt; den er bleven sig fremmed og har ligesaa liden Tillid til sig selv som til nogen Magt udenfor sig. Den staar udenfor, hvad den selv oplever. Det forekommer den, at den spiller en Rolle, naar den handler. Lovell fortæller, hvorledes han har forført en ung Pige, Emilie Burton: «Jeg kastede mig pludselig ned for hendes Fødder og tilstod hende, at alene en heftig Kærlighed havde bevæget mig til mit Ophold paa Slottet; jeg sagde, at dette skulde være mit sidste Forsøg paa at erfare, om der gaves noget menneskeligt Hjerte, der endnu vilde tage sig af mig, for igen at forsone mig med Livet og Skæbnen. Hun var skøn, og som i et Skuespil spillede jeg min Rolle videre med en forunderlig Begejstring; Alt, hvad jeg sagde, lykkedes mig, jeg talte med Ild og dog uden Affektation.» og senere hedder det: «At hun selv paa nogen Tid har forspildt sin huslige Lykke, er hendes egen Skyld; at hun efter den gangse Synsmaade nu maa skamme sig for mange Mennesker, kan ikke bebrejdes mig. Jeg gav en Rolle overfor hende, hun kom mig i Møde med en anden, vi spillede saaledes med megen Alvor et Stykke af en daarlig Digter, og nu gør det os bagefter ondt, at vi saaledes har spildt Tiden.» Altsaa et Spil, en Rolle var det Hele. Man har her allerede udfoldet i en literær Figur, hvad senere blev til et Livs Virkelighed i Karakterer som Fr. Schlegels og Gents's, og man har her i et enkelt Menneskes Sjæleliv, hvad kunstnerisk bestemt blev til Romantikernes meget omtalte Ironi. Her i Karakteren den nøgne Egenkærlighed, der tager Livet som en Rolle, i Kunsten Misforstaelse og Overdrivelse af Schillers Grundtanke, at den æstetiske Virksomhed er «en Leg», et Spil o: en Virken uden ydre Formaal, saa den sande Kunstform bliver den, der hvert Øjeblik itubryder Formen, umuliggør Illusionen og ender i Selvparodien, saaledes som det sker i Tiecks Lystspil. Der er her den allernøjeste Sammenhæng mellem Maaden, paa hvilken Helten handler, og Maaden, paa hvilken Komædien skrives. Ironien er en og den samme. Alt kan føres tilbage til den samme Selviskhed og Uvirkelighed.*)

Før ret at forstaa den Sjælstilstand, som er skildret i *Lovell*, er det ikke nok, at vi ser dens fremtidige Følger, vi maa her

*) Tieck: *William Lowell*, I 49—52. 172. 178. 312. II 110.

som tidligere ved René se, hvori den grunder, og hvoraf den er betinget. Betinget er den ved den hele Selvraadighed, i hvilken Tiden gærer. Derfor mødes de forskellige Digteraander i Typens Udformning. Som en Nydelsestræthedens Titan hører Lovell hjemme i en Slægt af Titaner.

Jean Paul, der var ti Aar ældre end Tieck, fire Aar yngre end Schiller, begyndte, to Aar før *Lovell* blev anlagt, en Skildring af Racen i sin saakaldte Faustiade, Romanen *Titan*. Jean Paul er i mange Maader Romantikens Forløber; indenfor den romantiske Skole bliver han genkaldt af Hoffmann, ligesom Goethe af Tieck. Han er Romantiker først og sidst ved den grænseløse Vilkaarlighed, hvormed han som Kunstner gaar tilværks. Han har, som Auerbach siger om ham, »Studiehoveder, Stemninger, Karaktertræk, sjælelige Forviklinger, besynderlige Lignelser liggende færdige, som han vilkaarligt overfører paa givne Karakterer og Situationer», han skyder alle mulige nok saa uvedkommende Indfald ind i sine Fortællingers elastiske Ramme. Dernæst er han Romantiker ved sin Selvoptagethed; thi naar hører ham og atter ham gennem alle hans Personer, hvad de saa hedder; er det fremdeles ved sin berømte Humor, der behersker Alt hos ham og ikke agter nogensomhelst fast Kunstform, endelig ved sin hele Stilling som den antike Dannelses Modbillede. Men hvad han saa end i Kunsten var, saa var han i Livet ikke Vilkaarlighedens, men Frihedens Mand, dens lidenskabelige Forkæmper, Fichtes Ligemand i begejstret Alvor; han bekæmpede hverken Oplysningen eller Fornuften eller Reformationen eller Revolutionen, han var overbevist om den historiske Værdi og den fulde Gyldighed af de Ideer, som det er det attende Aarhundredes Hæder at have bragt frem og forfægtet. Derfor vendte han sig advarende mod Romantikernes tomme og nedværdigende Fantasteri.

I *Titan* forekommer den kraftigst udprægede af Jean Pauls Skikkelser i højere Stil, Roquairol. Hans Styrke laa ellers ikke i den høje Stil. Han var først og fremmest en fortrinlig, virkelighedstro Idyldigter.

Roquairol er et Forbillede for den Form, hvori Tiden støber sin Lidenskab og sin Fortvivlelse. Han er den rasende og bevidste Attraa, der bliver til Fantasteri, fordi den er en Kraft, som Forholdene ikke tager i Brug, og som ikke har de Evner i sig, hvormed man tilegner sig eller gennembryder og behersker